

12. Щурат Василь. Вибрані поезії.[упорядкув. та приміт. С. В. Щурата ; вступ. ст. С. М. Трофимука (с. 3–20) Львів: Кни-журн. вид-во, 1962. 347 с.
13. Шкрумеляк Ю. Привіт Говерлі. К., 1964.
14. Поет весняного похмілля (Слово про Богдана-Ігора Антонича). *Жовтень*, 1964, № 2. С. 134–145.
15. Ілюстрації чи осмислення (обговорюємо Історію української літератури). *Літ. Україна*, 1965, № 72.

УДК 811.161.2'373.21

Шульгач Віктор (м. Київ)

ПРО ПОХОДЖЕННЯ ОЙКОНІМА ЛЮБОМЛЬ І АНТРОПОНІМА ЛЮБОМ

Літописний *Любомль* уперше згадано в 1287 р. (ПСРЛ II, 907). Пізніші фіксації в історичних джерелах: *Любомль*, 1366 р. (Довнар-Запольский 7); *Любомле*; *Любомль*; у *Любомли*, 1546 р. (АСД I, 57, 58, 61); (катоїконім) *Любомцы*, 1585 р. (Курбский I, 257); *Liboml*, 1621 р. (АВК XXIII, 37); на *Libomlu*, 1663 р. (АЮЗР I/10, 628); *Любомль*, 1906 р. (СНМ 38); *Любóмль*, 2013 р. (Мацюк 125).

Відомі дві версії стосовно походження ойконіма.

1. *Народноетимологічна*, за якою «походження назви міста *Любомля* пов'язують із його засновником, князем Володимиром Васильковичем. Це було улюблене місто князя, яке він укріпив, розбудував і оживив. Любомль став однією з його резиденцій. Тут він перебував разом з князівською канцелярією, приймав послів, давав розпорядження, їздив на полювання в Любомльські пущі. В Любомлі князь укривався від татарського князя Ногая, у цьому місті він любив відпочивати, та так, що, за словами літописців, душа його раділа і в благоді перебувала. В народі добра пам'ять залишилась про князя і народ багато вже століть передає легенду про те, що князь одного разу вигукнув тут слова «любо мне здесь» («любо мені тут»). За легендою, саме від слів «любо мне» і пішла назва Любомль – улюблене місто князя (<https://uk.wikipedia.org/wiki/Любомль>).

2. *Наукова*:

2.1. за якою літописний *Любомль* реконструюють як **Любомиль* (на основі одиничної пізньої фіксації в польському джерелі – *Libomył*, 1520 р. Див. (Чучка 223).

2.2. за якою *Любомль* – це архаїчний ойконім, похідне з індивідуально-посесивним суфіксом *-j-* від чол. імені **Любомь* (Янко 218). Це рідкісне ім'я засвідчено в болгарському іменникові – *Любѡм* (Заимов 143) і в старопольському антропоніміконі – *Jan Lubom*, 1424 р. (SSNO III, 288). Пор. ще парадигматичний варіант пол. *Luboma*, від якого утворено пол. ойконіми *Lubomin* (4 фіксації) (NMP VI, 214–215).

Стосовно структури *Любомль* – не поодиноким назва. Її можна зіставляти з укр. ойконімами *Радомля* (зараз не існує; Сумська обл.), а також *Боремель* (Рівненська обл.), *Гостомель* (Київська обл.), *Добромель* (Львівська обл.), *Ридомель* (Тернопільська обл.), *Тихомель* (Хмельницька обл.), *Яромель* (Волинська обл.), в яких між губним *-м-* та епентетичним *-л-* розвинулися секундарні голосні *-е-* та *-и-*.

Пор. ще мікротопоніми: ліс, урочище *Годімля* (2 фіксації) на Ровенщині – деривати від антропоніма **Годомь*, а також урочище *Радомле* на Волині (історично *Радомля* – колонія, 1909 р., *Радомль* – хутір, 1946 р.) < антропоніма **Радомь*.

Не менш цікава й загадкова етимологія власного імені *Любомь*.

За однією з версій (найпоширенішою), це чоловіче ім'я тлумачать як усічений варіант композита на зразок **l'ubomirь / *l'uboměrь* (ЭССЯ 15, 178, автор словникової статті – О.М. Трубачов) чи *Любомиль* (Лучик 312; Котович 241). Укладач статті про м. Любомль в (ЕСЛГНПР 86) А.П. Корепанова припускала, що особове ім'я **Любомь* – це віддієслівне похідне, дієприкметник на *-ом-*. Лінгвістично ця версія найповніше аргументована на сьогодні Р.М. Козловою, яка етимологізує **Любомь* < **l'ubomь* як похідне від незасвідченого дієслова **l'ubti* (пор. звичніше тематизоване **l'ubiti*). На думку білоруської дослідниці, дієприкметник пасивного стану **l'ubomь* міг характеризувати не лише особу, а й місце її проживання. Див. (Казлова 206).

На користь версії про віддієприкметникове, а не відкомполитне (через стадію усічення другого компонента) походження особового імені *Любомь* свідчать антропоніми **Бегомь* > ойконім *Бегомль* (Білорусь), **Жидомь* > ойконім *Жидомля* (Білорусь), **Рыдомь* > *Рыдомль* – назва озера (Білорусь), **Сухомь* > ойконім *Сухомль* (Білорусь) та чимало ін. (див.: Казлова), для яких потенційні мотивувальні антропоніми-композити відсутні.

Таким чином, ойконім *Любомль* < **L'ubom-j-ь* – одна з найархаїчніших у волинському топоніміконі назв, свідчення глибокої архаїки місцевого ономастичного простору.

Джерела та література:

1. АВК – Акты, изд. Виленскою Археографическою комиссиею. Вильна : Тип. А.К. Киркора, 1865–1910. Т. I–XXXV.
2. АСД – Археографический сборник документов, относящихся к истории Северо-Западной Руси. Вильна, 1867–1874. Т. I–X.
3. АЮЗР – Архив Юго-Западной России, изд. Временною комиссиею для разбора древних актов [...]. Киев, 1859–1914. Ч. I–VIII.
4. Довнар-Запольский – *Довнар-Запольский М.* Из истории литовско-польской борьбы за Волинь (договоры 1366 г.). Киев, 1896. 13 с.
5. ЕСЛГНПР – Етимологічний словник літописних географічних назв Південної Русі / відп. ред. О.С. Стрижак. Київ : Наукова думка, 1985. 255 с.
6. Заимов – *Заимов Й.* Български именник. София : БАН, 1988. 312 с.
7. Казлова – *Казлова Р.М.* Беларуская і славянская гідранімія: Праславянскі фонд. Гомель : ГГУ, 2002. Т. II. 264 с.
8. Котович – *Котович В.* Назви міст України: лінгвокультурологічний словник. Дрогобич : Пóсвіт, 2021. 471 с.
9. Курбский – *Жизнь князя Андрея Михайловича Курбского в Литве и на Волини.* Киев : В лито-типографическом заведении И. К. Вальнера, 1849. Ч. 1–2.
10. Лучик – *Лучик В.В.* Етимологічний словник топонімів України. Київ : ВЦ «Академія», 2014. 544 с.
11. Мацюк – *Мацюк З.С.* Що сільце, то нове слівце: словник фразеологізмів Західного Полісся. Луцьк : Вежа-Друк, 2013. 476 с.
12. ПСРЛ – Полное собрание русских летописей. Т. II: Ипатьевская летопись. Москва: Изд-во восточной литературы, 1962. 938 стб., 87, 4 с.
13. СНМ – Список населенных мест Волынской губернии. Житомир : Волынская губернская типография, 1906. 222 с.
14. Чучка – *Чучка П.П.* Слов'янські особові імена українців: Історико-етимологічний словник. Ужгород : Ліра, 2011. 429 с.
15. ЭССЯ – Этимологический словарь славянских языков: Праславянский лексический фонд / отв. ред. О.Н. Трубачев. Москва : Наука, 1988. Вып. 15. 264 с.
16. Янко – *Янко М.П.* Топонімічний словник України: словник-довідник. К. : Знання, 1998. 432 с.
17. NMP – *Nazwy miejscowe polski. Historia. Pochodzenie. Zmiany / pod red. K. Rymuta.* Kraków : PAN, 2005. Т. VI – 565 s.
18. SSNO – *Słownik staropolskich nazw osobowych / pod red. W. Taszyckiego.* Wrocław etc. : PAN, 1965–1985. Т. I–VII.

УДК 908(477.82-22)

Якимук Ярослав (с. Заплля)

ЗАГАДКИ «СІГЛУМІВ» ЗАПЛЬЩИНИ

Сучасне краєзнавство дуже нагадує величезний пазл, де досить непогано досліджено загальний малюнок історичних процесів, але відсутні важливі дрібні елементи, щоб проект був повноцінним. Саме із заповнення цих «білих плям» постане цілісна картина минулого сіл, селищ та міст України.